

LANDSTINGET BLEKINGE

Landstingsdirektörens stab
Personalenheten,
Utvecklingsenheten
Jonas Kullberg, Gunilla Skoog
Postadress: 371 81 Karlskrona
Telefon: 0455-73 10 00

2017-10-10

Ärendenummer: 2017/00959
Dokumentnummer: 2017/00959-5

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
ku.remissvar@regeringskansliet.se
Diarienummer Ku2017/01534/DISK

Remissyttrande avseende ” ”Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik” (SOU 2017:60)

Landstinget Blekinge har bjudits in att lämna svara på remiss avseende delbetänkandet ”Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik”. Detta är ett delbetänkande i utredningen om en stärkt minoritetspolitik.

Då delbetänkandet enbart i vissa delar berör landstingets verksamhet lämnas synpunkter i huvudsak på utredningens kapitel 4.2: Utvärdering av minoritetslagstiftningen, det grundläggande skyddet, kapitel 8: Tillgång till personal med språk- och kulturkompetens samt kapitel 9: De nationella minoriteternas behov inom hälso- och sjukvård.

Yttrande

Den nationella minoriteternas är en angelägen fråga och utifrån vad som redovisas i delbetänkandet blir det tydligt att även landsting som inte ingår ett förvaltingsområde behöver uppmärksamma och bättre integrera de nationella minoriteternas behov och rättigheter i både styrdokument och öka kunskapen om gällande lagstiftning.

Kapitel 4

Landstinget Blekinge instämmer i att mål och riktlinjer för den minoritetspolitiska verksamheten bör finnas. Dessa ska då integreras i ordinarie styrdokument/verksamhetsplaner därmed följas upp och uppmärksammas inom ramen för landstingens ordinarie uppföljning. Separata dokument bedöms inte bidra till ett ökat fokus på minoriteter och ett ökat genomslag för minoritetspolitiken, utan snarare särskilja dem från de insatser som ändå görs. I landstingets arbete handlar det både om arbetsgivarperspektivet och invånarperspektivet. Ur arbetsgivarperspektivet bör frågan integreras i organisationernas likabehandlingsplaner, och ur invånarperspektivet bör det vara en del av arbetet för en jämlik och jämställd vård. Det närmare innehållet behöver anpassas till de lokala förhållandena.

Uppdraget att kartlägga minoriteters behov är något som staten bör ta ansvar för. I dagsläget finns inte lättillgänglig data som möjliggör för ett landsting att kartlägga minoriteternas behov (se även svar under kapitel 8). Landstingens möjlighet är att i dialog med intresseorganisationer försöka se de lokala behoven. Vad gäller inventering av personalens språk- och kulturkompetens hänvisas till svaret under kapitel 8.

Kapitel 8

All form av utbildnings- och utvecklingsinsatser för medarbetare ska ta sin utgångspunkt i identifierade behov, d.v.s. vilken kompetens behövs för att kunna bedriva verksamheten och nå målen på kort och lång sikt. Här är analyser av vilka behov som finns hos befolkningen en avgörande del. Antalet personer som talar de olika minoritetsspråken varierar nog mycket beroende på vilken del av landet som verksamheten bedrivs i. Att få *underlag på vilka minoritetsspråk som talas i det aktuella länet, och hur stor andel som talar dem, blir därför en förutsättning för att kunna bedöma behovet av att rekrytera och utbilda personal med språk- och kulturkompetens*. Sådan uppgift finns inte tillgänglig inom Landstinget Blekinge och finns inte heller att enkelt hämta från någon extern källa. Det bör därför tas fram och delges arbetsgivarna ett material som de kan utgå ifrån i sin bedömning av behovet av personal med kompetens i minoritetsspråken. Först därefter kan nästa steg tas, att bedöma hur stort kompetensgapet är, d.v.s. i förhållande till befolkningens behov, hur många med språk- och kulturkompetens behöver finnas i verksamheten? *Dessa steg saknas i delbetänkandet, men är en förutsättning för att genomföra utbildnings- och utvecklingsinsatser. I övrigt är förslagen relevanta för att säkra tillgång till personal med språk- och kulturkompetens*. De innehåller både aspekten att ha en överblick över utbudet av språkutbildningar och driva utvecklingen av dessa, och aspekten att ta fram uppdragsutbildningar för att täcka de omedelbara behoven. Det kan tilläggas att tillgången på språk- och kulturkompetens är viktig inte bara för minoritetsspråken, utan för samtliga grupper som kommer i kontakt med den svenska hälso- och sjukvården.

Vad gäller bedömningen att kunskaper i ett specialspråk ska vara meriterande vid såväl anställning som lönesättning, *behöver detta avgöras av respektive arbetsgivare*. Varje arbetsgivare ställer upp sina kompetenskrav, och hur lönestrukturen ska se ut för olika befattningar och de olika kompetenser som de förväntas inneha. Hur kunskaper i ett specialspråk ska värderas i lönesättning blir därför en fråga för respektive arbetsgivare baserat på de kompetensbehov som finns i just den organisationen.

Kapitel 9

Delbetänkandet tar upp bristen på kunskap inom hälso- och sjukvården som ett viktigt hinder för att skapa en jämlik hälsa. Kunskapsbristen kan delas upp i två huvudspår: brist på språkkunskaper och brist på kulturkompetens.

Landstinget instämmer i att detta är två angelägna områden att fokusera på för att tillgodose de nationella minoriteternas behov av hälso- och sjukvård. De förslag som presenteras i utredningen: krav på kunskap om nationella minoriteter i vårdutbildningar på högskolenivå och att lyfta fram nationella minoriteter i patientlagen är åtgärder i rätt riktning.

Landstinget Blekinge vill också *lyfta fram behovet av nationella språklösningar* för att stärka de nationella minoriteternas kunskaper om den egna hälsan. Goda kunskaper om sitt eget hälsotillstånd och vilka rättigheter man har ökar möjligheter att vara delaktig i vården vilket i sig är gynnsamt för hälsan.

Tillgång till tolktjänster av god kvalitet är en viktig faktor för att överbygga de hinder som bristande språkkunskaper utgör i det personliga samtalet. För mindre landsting och regioner finns

begränsade möjligheter att erbjuda språkstöd med hjälp av egen personal. Därför är tolktjänster nödvändiga.

Det finns också behov av språklig kompetens inom telefonrådgivningen. Telefonrådgivning sker idag både direkt via vårdcentralerna och via sjukvårdsrådgivningen 1177 Vårdguiden. Att bemanna den lokala vårdcentralen med språklig kompetens inom minoritetsspråken är svårt, därför bör nationella lösningar för sjukvårdsrådgivning via 1177 Vårdguiden prioriteras.

Behovet av kunskap tillgodoses inte enbart via bättre stöd för muntlig kommunikation. Skriftlig kommunikation som är anpassad för individen är viktig, inte minst då många patienter är oroliga och har svårt att ta till sig muntlig information vid vårdmötet. Möjligheten att i lugnt och ro i hemmet få läsa om den sjukdom och behandling man genomgår ökar förutsättningarna att förstå och ta till sig information.

Patientlagen betonar alla patienters rätt att få skriftlig information som är individuellt anpassad. Detta innebär en stor utmaning för landstingen och regionerna och här är nationella lösningar nödvändiga för att tillgodose behoven av översatt information, inte bara på minoritetsspråken, utan på fler prioriterade språk.

Landstingen och regionerna samverkar via den nationella webbplatsen 1177.se, som är den givna kanalen för patientinformation. Tillgängligheten för minoritetsspråk bör ses över. För att skapa förutsättningar för ett långsiktigt och hållbart arbete som främjar minoritetsspråken skulle de landsting som idag har förvaltningsansvar av språk kunna överlåta produktion av innehåll och kvalitetsgranskad översättningsprocess till den nationella redaktionen för 1177.se

I den nationella utvärderingen av patientlagen ”Lag utan genomslag” redogörs för att den nya lagen ännu inte fått avsedd effekt för patientinflytande och delaktighet varför det är tveksamt om förslaget om att lyfta fram de nationella minoriteterna kommer att ha avsedd effekt.

Konsekvenser

Betänkandets förslag om att landstinget ska ha skyldighet att anta dokumenterade mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet bör ingå som en del i landstingets ordinarie planerings- mål- och uppföljningsarbete.

Om förslaget att landstinget ska genomföra egna kartläggningar av de nationella minoriteternas behov kommer det att kräva ytterligare resurser.

Under förutsättning att kännedom finns om invånarnas behov gällande personal med språk- och kulturkompetens kommer, om utredningens förslag ska genomföras, en inventering behöva göras av personalens nuvarande språk- och kulturkompetens. Beroende på vilka personalsystem som finns och vilken information som finns i dem, kommer detta att ställa krav på manuellt arbete. En tydlig konsekvens av förslaget blir därför behov av personalresurser för att kunna genomföra en sådan kartläggning. Om uppdragsutbildningar ska genomföras i enlighet med förslagen, kommer detta att ta både ekonomiska resurser och personalresurser i anspråk. Om bedömningen att kunskaper i ett minoritetsspråk ska vara meriterande vid lönesättning, (Landstinget Blekinge avstyrker förslaget), ska omsättas i handling kommer detta att påverka arbetsgivarnas lönekostnader.

Utredningens förslag om att förändringar i patientlagen innebär i sak inte någon förändring eftersom lagstiftningen redan idag omfattar alla invånare i riket

